

آفات و بیماری‌های گیاهی
جلد ۷۸، شماره ۲، اسفند ۱۳۸۹

گزارش کوتاه علمی

گزارش گونه *Haltichella rufipes* (Hym.: Chalcididae) از ایران. مهندس مجتبی رجبی^۱، دکتر سید مسعود مجدزاده^۱، دکتر حسینعلی لطفعلی‌زاده^{۲*}؛ گروه زیست‌شناسی، دانشکده علوم، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران؛ بخش تحقیقات آفات و بیماری‌های گیاهی، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی، ایران^۲. مسئول مکاتبات: *totfalizadeh2001@yahoo.com

خانواده Chalcididae شامل ۹۰ جنس و ۱۵۰۰ گونه در دنیا می‌باشد (6) که در پنج زیرخانواده قرار گرفته‌اند و در نواحی حاره‌ای گسترش وسیعی دارند. این زنبورها اغلب پارازیت داخلی حشرات راسته‌های دو بالان، پروانه‌ها، سخت بال پوشان، بال توری‌ها و بال غشائیان زیر راسته‌ی Symphyta می‌باشند. تعدادی نیز پارازیت خارجی هستند و تعداد کمی به خصوص گونه‌های گرمسیری پارازیت ثانویه هستند که بیشتر روی خانواده‌های Braconidae و Ichneumonidae مشاهده شده‌اند (3). در ایران مطالعات روی فون این خانواده به وسیله Masi (1924) آغاز شد. وی دو گونه جدید را از ایران توصیف کرد. بعدها شش گونه جدید دیگر نیز توصیف شد (1, 2, 5). طی بررسی‌های اخیر تعداد گونه‌های موجود در ایران به ۳۹ گونه افزایش یافت (4). در بررسی به عمل آمده در استان کرمان، به منظور جمع‌آوری زنبورهای این خانواده از روش‌های مختلفی استفاده شد از جمله: استفاده از تله مالیز، تور زدن روی گیاهان با توری حشره‌گیری و جمع‌آوری زنبورها به وسیله آسپیراتور، پرورش میزبان این زنبورها تا هنگام تفریح زنبورها عموماً در بهار انجام شد. در طی نمونه‌برداری‌هایی که در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ از مناطق مختلف استان صورت گرفت دو نمونه از جنس *Haltichella* از مناطق جیرفت (N 28° 39' 29" E 57° 49' 03") به ارتفاع ۶۳۰ متر در تاریخ ۱۳۸۸/۴/۱۷ و پارک ملی خیر (N 28° 49' 37" E 56° 16' 40", 1915m) به ارتفاع ۱۹۱۵ متر، در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۱۶ بدست آمد که توسط کلیدهای شناسایی موجود (1, 3) مورد شناسایی قرار گرفت. نام گونه جمع‌آوری

شده *Haltichella rufipes* (Olivier, 1791) توسط نگارنده سوم تعیین گردید که تنها از اروپا و منطقه‌ی قفقاز گزارش شده است (6). خصوصیات این گونه شامل: شاخک در نمونه‌های نر کاملاً سیاه رنگ اما در ماده‌ها بند دوم شاخک قرمز رنگ بود. بند اول شاخک به چشم ساده میانی نمی‌رسید، سپرچه پهن و از نمای پشتی با دو دندان افقی موازی، فرورفتگی بند اول شکم به وسیله دو برجستگی کوتاه از طرفین محدود شده بود. گونه‌های جنس *Haltichella* بیشتر پارازیت پروانه‌های کوچک هستند، اما بعضی‌ها پارازیت ثانویه در خانواده زنبورهای *Braconidae* می‌باشند و برخی دیگر پارازیت دوبالان خانواده *Glossinidae* در آفریقا هستند (3).

New record of *Haltichella rufipes* (Hym.: Chalcididae) from Iran. Eng. M. Rajabi¹, Dr. S. M. Madjzadeh¹ and Dr. H. Lotfalizadeh^{2*}. Department of Biology, Faculty of Sciences, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran¹; Department of Plant Protection, Tabriz Agricultural Research Center, Iran². Corresponding author: lotfalizadeh2001@yahoo.com*.

The family Chalcididae comprises over 1500 species belonging to 90 genera worldwide (6) placed within five subfamilies. The members of this family are endoparasitoids of different insect orders such as Diptera, Lepidoptera, Coleoptera, Neuroptera and Hymenoptera. Some chalcidids are ectoparasitoids and some are considered as hyperparasitoids of *Braconidae* and *Ichneumonidae* (3). In Iran taxonomic study on this family was first started by Masi (1924) who described two new species. Later six new species were added (1, 2, 5). In a recent survey, increased number of the species of this family to 39 species (4). Materials were obtained during a field work which conducted from 2008 to 2009 in various parts of Kerman Province located in South-east of Iran. The samples were collected using different methods such as sweeping, Malaise trap and rearing. Identification was based on available literatures (1, 3). The genus *Haltichella* Spinola was considered as new record for Iran. The studied species were identified by third author as *Haltichella rufipes* (Olivier, 1790). This species was collected in Kerman Province, Jiroft (N 28° 39' 29" E 57° 49' 03", 630m, 8.7.2009) and Park Melli Khabr, Rochun (N 28° 49' 37" E 56° 16' 40", 1915m, 8.10.2009). It is distributed all through Europe and Caucasus (6). The diagnostic characters of this species are: Antennae in male specimens entirely black but in females pedicel is red; the scape does not reach the anterior ocellus; scutellum very flat posteriorly with two conical,

horizontal, subparallel dents; the fovea of the 1st tergite delimited by two lateral short keels. The species belonging to the genus *Haltichella* are mostly parasite of Microlepidoptera, some are hyperparasitoids of the family Braconidae and others are regarded as parasitoids of Diptera (Glossinidae) in Africa (3).

References: (1) BOUČEK, Z. 1952. Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, 27 (supplement 1): 107pp; (2) BOUČEK, Z. 1956. Bulletin of the Research Council of Israel 5B: 227-259; (3) HABU, A. 1960. Bulletin the National Institute of Agricultural Sciences, series C (Phytopathology and Entomology), 11: 132-363; (4) LOTFALI-ZADEH, H. *et al.*, 2011. Journal of Entomological Society of Iran, in press; (5) NIKOL'SKAYA, M. 1952. Opredeleteli po Faune SSSR 44: 92, Zoologicheskim Institutom Akademii Nauk SSSR, Moscow and Leningrad; (6) NOYES, J. S. 2010. The Natural History Museum, <http://www.nhm.ac.uk/researchcuration/projects/chalcidoids/> (accessed 2.2010).